

Juridische drempels bij circulair ondernemen: feit of fictie?

26 November 2018, 01:00

Thomas Vandenhaute

Bedrijven die aan de slag zijn met circulaire modellen - herstel, hergebruik, remanufacturing, productdelen - laten weten dat ze stoten op heel wat juridische obstakels. Zijn dit echte of gepercipieerde drempels? Is er een oplossing?

Heeft mijn klant minder fiscale voordelen als hij ervoor kiest producten te laten herstellen of refurbishen in plaats van nieuw aan te kopen? Indien een herstelbedrijf producten herfabriceert en opnieuw distribueert, riskeert het dan intellectuele eigendomsrechten te schenden? Moet ik een vergunning hebben voor afvaltransport en -verwerking als ik oude of kapotte producten terughaal van bij een klant voor remanufacturing en hergebruik? Indien een consument een product zelf herstelt, ben ik als producent aansprakelijk als er iets fout loopt met of door het herstelde product? Ik pool producten of bied ze aan als een dienst: wie is verantwoordelijk in geval van schade bij het gebruik van die producten? Wordt de inbouwverlichting of -airco die ik als dienst aanbied en die ik aan het einde van de contractduur wil terugnemen voor hergebruik of recyclage geen eigendom van de gebouweigenaar?

Onze ervaring vanuit verschillende circulaire projecten leert ons hoe de vork in de steel zit.

Fiscale behandeling van herstelde producten

Stel, uw klant wenst een product dat fiscaal afgeschreven is, te laten herstellen of refurbishen, en geen nieuw materiaal aan te kopen. Dan kan hij de prijs voor deze hersteldienst éénmalig binnen hetzelfde boekjaar als kost inbrengen. Er is voor uw klant die kiest voor reparatie en hergebruik dus in principe geen fiscaal nadeel.

Intellectuele eigendomsrechten

Uw bedrijf herwerkt producten van anderen die gepatenteerd zijn en verkoopt die opnieuw? Dan is er wel degelijk een risico dat u een inbreuk maakt op de intellectuele eigendomsrechten van de oorspronkelijke fabrikant. U vraagt het best toestemming aan de patenthouder voor de bewerking die u uitvoert op zijn product. Dit kan eventueel via het aanvragen van een licentie.

Registratie- of vergunningsplicht voor vervoer of verwerking van afval

Stel dat u nieuwe producten levert bij een klant en als dienstverlening de gebruikte producten terug meeneemt. U onderwerpt de teruggenomen producten vervolgens aan een inspectie in uw fabriek, voert wat beperkte herstellingen uit en verkoopt ze daarna opnieuw als tweedehands. Iets wordt volgens de wetgeving als afval beschouwd van zodra de houder er zich van ontdoet of wil ontdoen. De klant in kwestie wil zich van de gebruikte goederen ontdoen, dus de afvalwetgeving is op dat moment van toepassing. Indien u producten naar uw eigen faciliteit terugbrengt of laat terugbrengen, moet u, of uw transporteur, geregistreerd zijn als vervoerder van afval. Er wordt in Vlaanderen wel een uitzondering gemaakt op de verplichting dat tijdens het vervoer van afval een identificatieformulier aanwezig moet zijn. Indien u kan aantonen dat de producten hergebruikt worden voor het oorspronkelijke doel, eventueel na een kleine herstelling, en dat er een duidelijk aantoonbare markt is voor de tweedehandsproducten, dan wijst dit er ook op dat de producten geen afvalstoffen meer zijn en moet u niet vergund zijn voor afvalverwerking. (Let op: de mogelijkheid tot 'eindeafval' is voorzien in de Europese wetgeving, maar nog niet omgezet in elk van de gewesten.)

Neemt u een gebruikt product mee voor een reparatie of grondigere herwerking en keert het daarna terug naar dezelfde klant, dan is de afvalwetgeving niet van toepassing. De klant blijft eigenaar van zijn product en betaalt voor de herstel- of refurbishment-diensten. Hij heeft niet de bedoeling zich van het product te ontdoen. In het geval u uw product als dienst aanbiedt en het tijdens de duur van het contract terugneemt voor herstellingen of upgrades, is er ook geen sprake van de houder die zich wil ontdoen van het product.

Productaansprakelijkheid

Een producent is verantwoordelijk voor de schade veroorzaakt door een gebrek in zijn product, waardoor het niet de veiligheid biedt die men gerechtigd is te verwachten. Hierbij wordt rekening gehouden met de concrete omstandigheden, zoals het normaal of redelijkerwijs voorzienbare gebruik van het product. In vele gevallen zal de producent kunnen beargumenteren dat het aanpassen of zelf herstellen van een product door de gebruiker - denk aan een productonderdeel 3D-printen en daarmee een vervanging uitvoeren - niet overeenstemt met het normale of redelijkerwijze voorzienbare gebruik van een product. De producent zal evenmin aansprakelijk zijn als hij kan bewijzen dat het gebrek ontstaan is nadat hij het product op de markt heeft gebracht.

Bij deelplatformen en product-dienst-modellen komt het erop aan afspraken over aansprakelijkheid inzake defecten, schade, verlies en dergelijke meer op een sluitende manier contractueel vast te leggen.

Eigendomsrecht

Na installatie worden roerende goederen, zoals inbouwverlichting of onderdelen van HVAC-installaties, doorgaans roerend door bestemming, omdat ze blijvend verbonden zijn aan het gebouw. Stel dat u een dergelijk product wenst aan te bieden als een dienst, hoe verzekert u er zich van als producent dat het goed geen eigendom wordt van de gebouweigenaar en dat u het wel degelijk kan recupereren aan het einde van de contractduur? Een en ander kan contractueel vastgelegd worden. Daarnaast kan u ook meer praktische voorzorgsmaatregelen nemen, zoals het markeren van uw producten met de vermelding dat deze eigendom zijn van uw firma.

Goed nieuws!

De vaak gehoorde juridische drempels bij het opzetten van een circulaire business zijn oplosbaar. En veel kan gedekt worden op contractuele basis. Circulaire bedrijfsstrategieën wijken voor bedrijven die ze aan het uitrollen zijn vaak af van business-as-usual en soms zijn andere regels van toepassing. Het is dus wel nodig de juiste juridische kennis op te bouwen of u te laten begeleiden. Ook is het zo dat administratieve lasten en kosten soms kunnen toenemen, bijvoorbeeld in het geval u door uw circulaire activiteiten onder de afvalwetgeving komt te vallen.

Voor deze tekst baseerden we ons onder andere op 'Circulaire economie' in de opleiding voor bedrijfsjuristen, een studie door EY in opdracht van de OVAM, 2016 en op de praktijkervaringen, opgedaan in circulaire projecten, uitgevoerd door Sirris en Agoria.

(Bron foto: <https://nl.dreamstime.com>)

Authors

Thomas Vandenhaute